

Prácu neodkladaj, ale s rozhodovaním sa neunáhli!

Všetci poznáme príslovie: „Čo môžeš urobiť dnes, neodkladaj na zajtra!“ Je to veľká múdrosť a veľmi dobrá rada. Iste mnohí z nás to vedia z vlastných skúseností. Mňa napr. rodičia už od detstva viedli k tomu, že najskôr povinnosti (učenie, domáce úlohy), až potom zábava. Nestalo sa mi nikdy, žeby som niečo „neštíhal“. (Niektorí spolužiaci sa začali venovať svojim školským povinnostiam neskoro večer, keď už boli ustátí, ospalí, alebo dokonca až ráno pred vyučovaním, keď boli v časovej tiesni, a tak to dopadlo väčšinou katastrofálne: okrem nekválitnej práce tu bol navyše psychický stres so svojimi dôsledkami).

Aj v zamestnaní mi tento návyk z detstva pomáhal vyhnúť sa „šturmovaniu“, stresom z neustáleho tlačenia pred sebou balvana nesplnených povinností, či už v rodine, v zamestnaní alebo v rôznych spoločenských funkciách...

Mnohí sa ponosujú na veľa práce alebo na nedostatok času. Nechcú vidieť pravú príčinu svojich problémov – časté odkladanie nepríjemných vecí na neskôr: najskôr „relax“, zábava, televízor, internet... – „práca počká, veď nie je zajac...“ Takýto „životný štýl“ Písmo nazýva pravým menom – lenivosťou (v Knihe Prísloví nájdete na túto tému veľa výstižných citátov).

Ste v neustálej časovej tiesni, v trvalom strese? Nestálo by za zamyslenie sa nad svojim životným štýlom, nad tým ako nakladáte so svojim časom?

Ale príslovie, citované na začiatku tohto článku neplatí vždy – presnejšie: vzťahuje sa iba na prácu, nie na rozhodnutia. Teda neplatí: „Ak môžeš urobiť rozhodnutie dnes, neodkladaj to na zajtra!“ Pravdaže aj tu sú výnimky. Sú rozhodnutia, ktoré neznesú odklad. Ale tie sú v menšine. Prevažná väčšina rozhodnutí, najmä dôležitých, znesie odklad. A my by sme sa mali snažiť venovať vážnym rozhodovaniam dost času.

Pri rozhodovaní väčšinou prebieha v mysli akýsi „trojboj“ – zápas medzi tromi „aktérmi“:¹ **pudmi** (inštinktmi),² **morálkou** (etikou – pravidlami správania sa),³

¹ V tomto boji ide často o to „kto z koho“ (aj preto som tento zápas v jednej svojej publikácii nazval súbojom – „trojduelom“) – najmä medzi pudmi a morálkou; občas sú však možné aj kompromisy, a práve pri nich hrá dôležitú úlohu rozum.

² Ide o „automatické“ reakcie, resp. správanie sa (jednoduchá reakcia sa nazýva nepodmienený reflex, zložitejšie správanie sa je inštinkt). „Scenár“ tohto správania sa zapísal Stvoriteľ do DNA všetkých živočíchov. Inštinky sú životne dôležité, najmä pre zvieratá, a niekedy sú veľmi zložité (spomeniem aspoň stavbu hniezd vtákov, často mnohotisíc kilometrové sťahovanie sa, rozmnožovanie, často veľmi „dôvtipný“ lov, obranu niektorých živočíšnych druhov, „spoločenské správanie sa“ mravcov, včiel atď. atď.). Aj malé deti a slabomyseľní ľudia (teda mentálne nevyvinutí) sa správajú takmer výhradne podľa tohto vrodeneho, a do istej miery stereotypného „scenára“, ale aj u dospelých, normálne vyvinutých ľudí majú inštinky veľký význam (niekedy však musia byť korigované rozumom a ovládané vôľou).

a konečne **rozumom**.⁴ Rozhodnutie, v ktorom sa plne uplatní morálka a rozum, možno označiť ako múdre, zodpovedné.

Zastúpenie (resp. sila) jednotlivých „aktérov v zápase rozhodovania“ sa s vekom mení: u malých detí (podobne ako u zvierat) hrajú hlavnú rolu hlavne pudy, neskôr sa začínajú uplatňovať skúsenosti (rozum), a morálka prichádza k slovu až dosť neskoro (záleží to, pravdaže, od rôznych faktorov, najmä od kvality výchovy). V ďalších obdobiach života pudy ustupujú do úzadia (nie preto, žeby slabli, ale preto, že silnejú ďalší dvaja ich protihráči – morálka a rozum). Hovorím o „klasickom“ vývoji ľudskej psychiky, nie o extrémoch, výnimkách (veď každý z nás vie, že sú ľudia, u ktorých sa niektorý z „aktérov“ nevyvinie vôbec, alebo je po celý život zakrpatený).

Ak vezmeme do úvahy všetky faktory, ktoré sú dôležité pre správne rozhodnutie, ktoré musí rozum zhodnotiť, rôzne alternatívy, ktoré musí posúdiť, možné dôsledky, ktoré musí vziať do úvahy, potom pochopíme význam výstrahy pred unáhleným rozhodovaním.

Všetko, čo bolo napísané dosiaľ, platí pre bežné rozhodovanie – celý náš život je vlastne vyplnený rozhodovaním sa, voľbou medzi alternatívami: ako sa zachovať v konkrétnej situácii k určitým ľuďom, ako naložiť so svojimi financiami, ako stráviť voľný čas, dovolenku, ako si zariadiť byt atď. atď.

Ale okrem toho existujú aj rozhodovania o životne dôležitých veciach – takých, ktoré môžu ovplyvniť celý život (nás alebo niekoho iného), dokonca nielen tento, ale aj budúci život. A tu väčšinou nepomôže bežný spôsob rozhodovania, výsledok spomínaného „trojduelu“ môže byť neistý, nerozhodný, alebo môže dokonca viesť k nesprávnemu rozhodnutiu a konaniu.

„Ľudia, ktorí sú podľa Božieho srdca“ a ich rozhodovanie sa v životne dôležitých situáciách.

Dovoľte, aby som vám napred veľmi stručne pripomenul dva biblické príbehy – príbehy dvoch izraelských kráľov:

Saul. Kým bol Saul so svojimi najschopnejšími bojovníkmi v Michmase, Filištínci sa zhromaždili, aby proti nemu bojovali (*1Sam 13,5-15*). Toto bola tá najmocnejšia armáda, akej kedy Saul čelil. Nepriateľ mal tridsať tisíc vozov a šesť tisíc jazdcov, a počet ostatných vojakov bol prirovnaný k „piesku, ktorý je na brehu mora“. Saulovi bojovníci sa celí prestrašení ukryli do jaskýň,

³ Tieto pravidlá majú rôzny pôvod. Niektoré sú opäť dané našim Stvoriteľom (ide o Božie zákony, príkázania, „inštrukcie“ zapísané v Božom slove), iné sú stanovené „legislatívou“ (sústavou zákonov a predpisov) príslušného štátu, a potom je tu veľká skupina konvencií, spoločenských predpisov, zvykov.

⁴ Rozum hrá u človeka (na rozdiel od zvierat) pri rozhodovaní mimoriadne dôležitú úlohu: niekedy plní úlohu akéhosi „rozhodcu“ medzi pudmi a morálkou, inokedy modifikuje rozhodovanie favorizovaním niektorých cieľov pred inými (napr. dlhodobých pred krátkodobými, ušľachtilých pred egoistickými a pod.). Pri jeho uplatňovaní hrá úlohu nielen úroveň intelektu, ale aj vedomosti (vzdelanie), skúsenosti, schopnosť predvídať, logika, vôľa...

do húštin, do skál... Boli úplne vydesení. Niektorí Hebrejci prešli cez Jordán, do zeme Gáda a Gileáda, a tí čo zostali, triasli sa strachom.

Pred každým bojom Izrael vysielal svoje prosby k Najvyššiemu.

Samuel dal Saulovi príkaz od Hospodina, a povedal mu, že príde v ustanovenom čase obetovať Bohu zápalné obete. (1Sam 13,8).

No pod tlakom okolností Saul nečakal, ale obetoval spaľovanú obeť. A hneď, ako to urobil, dorazil tam Samuel.

Samuel sa ho spýtal, čo to spravil. Pozorne si všimnite Saulovu odpoveď:

„Keď som videl, že sa ľud rozchodí odo mňa, a že ty si neprichádzal v určený čas, Filištínci sa však zhromaždili v Michmáse, pomyslel som si: Teraz pritiaľnu na mňa do Gilgálu, a ja som ešte neuprosil Hospodina, nuž odvážil som sa obetovať spaľovanú obeť.“ (1Sam 13,11-12).

Nato ho Samuel pokarhal a oznámil mu, že konal bláznivo, pretože nezachoval Hospodinov príkaz.

Skúste sa vžiť do Saulovej situácie. Čelíte obrovskej armáde po viac ako sedem dní. A nepriateľ nielenže je v prevahe, ale každým dňom sa jeho rady zväčšujú, zatiaľ čo vaša armáda sa zmenšuje. Vaši vojaci sa nepriateľskej armády boja a dezertujú. A tých pár, ktorí zostali, sa trasú od strachu. Čakáte na Božieho proroka, a on neprichádza v čase, kedy mal prísť, aby obetoval obeť!

Ste pod neskutočným tlakom. Tí, čo sú okolo, vás vyzývajú: „Urob niečo, pretože inak zomrieme!“ Budete čakať, tak ako to pri kázal Hospodin, alebo podniknete kroky, aby ste sa zachránili?

Z fyziologického hľadiska hovoríme o strese: organizmus je v ohrození, orgány, hormóny (napr. zvýšená hladina adrenalínu), myseľ – všetko pripravuje organizmus na „akciu“, na útek alebo útok. Takto je naprogramované telo a myseľ človeka (i zvierat).

Taká teda bola situácia, ktorej vzdoroval kráľ Saul (pozri 1Sam 13,1-8). Nanešťastie on nevydržal, podľahol tlaku, riadil sa prirodzeným inštinktom. V neposlušnosti obetoval zápalné obeť sám, aby urýchlil priebeh udalostí (útok, možno i útek z bojiska). Všimni si, aké boli jeho výhovorky: Filištínci sa zhromaždili, „...nuž odvážil som sa“ (1Sam 13,12). Obetoval, a potom sa pred Samuelom snažil tváriť duchovne, keď povedal: „odvážil som sa.“ Čo sa však skutočne stalo bolo, že padol do pasce zastrašovania.

Je absolútne nevyhnutné, aby sme v zlomových situáciách nekonali impulzívne. Musíme konať podľa Božieho slova.

Saul bol zastrašený (nachádzal sa v strese), jeho povest', život a kráľovstvo sa ocitli v stávke, a tak sa rozhodol konať, aj keď Boh mu prikázal čakať. Po tom, čo Samuel Saula pokarhal, vyslovil nad ním tento súd:

„No, teraz tvoje kráľovstvo neobstojí. Hospodin si už vyhladal muža podľa svojho srdca a určil ho za vodcu svojho ľudu, pretože si nezachoval, čo ti prikázal Hospodin.“ (1Sam13,14).

Nebolo to iba tento jeden raz, čo Saul ustúpil zastrašovaniu, a konal na základe prirodzených inštinktov (alebo zdanlivo „zdravého rozumu“). Saul vybudoval dejiny neposlušnosti Bohu v situáciách, kedy naňho vyvíjali nátlak. Pri inej príležitosti napr. ustúpil želaniu ľudu, aby z mesta, ktoré Boh prikázal úplne zničiť, zobrali korisť. Nechcel prísť také bohatstvo, a navyše o priazeň vlastných ľudí. A keď ho Samuel konfrontoval, Saul pripustil: „Zhrešil som, lebo som prestúpil rozkaz Hospodinov i tvoje slová, keď som sa bál ľudu a poslúchol som na jeho hlas“ (1Sam 15,24).

Jeho nasledujúce vyhlásenie ukazuje, že mu viac išlo o vlastnú povest', než o jeho poslušnosť voči Bohu. Slová, ktoré povedal Samuelovi, prezradili motívy jeho srdca: „Zhrešil som, ale preukáž mi ešte pred staršími môjho ľudu a pred Izraelom...“ (1Sam 15,30).

Muž podľa Božieho srdca

Samuel Saulovi oznámil, že Boh dá kráľovstvo mužovi, ktorý bude dodržiavať jeho prikázania (1Sam 13,14). Tým mužom bol **Dávid**. Počul som, ako niektorí ľudia tvrdili, že majú srdcia podľa Božieho srdca, no chcel by som počuť Boha, aby to sám vyhlásil, tak ako to povedal o Dávidovi: „*Máš srdce podľa môjho srdca.*“ Viem, že toto je túžbou každého veriaceho, ktorý ho miluje.

Dávid si dával pozor, aby nič neurobil, ak predtým na to nedostal slovo od Pána. Znova a znova v časoch nesmierneho tlaku žiadal Boha o radu (1Sam 20,31). Pozrime sa bližšie na jednu veľmi nepríjemnú situáciu.

Počas posledného roku Saulovho kraľovania sa Dávid so svojimi mužmi uchýlil do krajiny Filištíncov. Zvláštnym riadením osudu sa Dávid a jeho muži zhromaždili s Filištíncami, keď sa filištínska armáda chystala zaútočiť na Izraelcov. Avšak, veliteľom Filištíncov sa nepáčilo, aby hebrejskí muži išli s nimi do boja. Preto Dávidovi a jeho mužom nedovolili, aby bojovali po ich boku. V nasledujúce ráno sa Dávidov oddiel vybral späť za svojimi ženami a deťmi do Ciklagu. Ich cesta do boja bola zlyhaním, a Dávid so svojimi mužmi sa museli cítiť nechcení. Nielenže boli odmietnutí svojím vlastným kráľom a krajinou, ale aj národom, v ktorom našli útočisko. Dávid sa mohol cítiť osamotený – muž bez vlasti. Nebol to príjemný deň. Ale to nebolo nič proti tomu, čo malo prísť! Pozorne si prečítajte, čo sa udialo, keď sa vracal za svojou rodinou, a skúste si predstaviť, ako sa musel cítiť.

„Tretieho dňa, keď prišiel Dávid so svojimi mužmi do Ciklagu, Amalékovia vtrhli do Negebu a do Ciklagu, Ciklag dobyli a vypálili ho. Ženy, ktoré boli v ňom, odviekli do zajatia, a to od najmenších po najstaršie. Nikoho nezabili, ale hnali ich, a tak šli svojou cestou. Keď prišiel Dávid so svojimi mužmi k mestu, ajhľa, bolo vypálené, a ženy, synovia i dcéry bolo odvečnení do zajatia. Vtedy Dávid a ľud, ktorý bol s ním, postili sa do hlasitého plaču a plakali tak, že už nemali ani síl k plaču. Obe ženy Dávidove boli odvečnené: Áchinóam Jezreelská a Abigail, predtým žena Nábala Karmelského.“ (1Sam 30,1-5).

Dokážete si predstaviť tú bolesť, čo cítil? Uniesli mu rodinu, všetko, čo mu bolo drahé, ukradli, a to, čo zostalo, ľahlo popolom! A nielenže sa strachoval o svoju vlastnú rodinu, ale aj o rodiny všetkých svojich mužov. Cítili sa nepotrební a bez vlasti, a keď sa vrátili domov, zistili, že ich domovy sú vypálené a všetko, čo milovali, je preč. A akoby toto nebolo dosť zlé, pozri, čo sa udialo ďalej:

Tak sa Dávid dostal do tiesne, lebo ľud hovoril, že ho ukameňuje, pretože všetok ľud bol rozhorčený, každý totiž žiadal nad svojimi synmi a dcérami (1Sam 30,6).

Teda muži, ktorí sa vrátili z boja, chceli ho ukameňovať za to, že nechali svoje ženy a deti bez ochrany! Už to nemohlo byť horšie. Toto bola oveľa zložitejšia situácia, než v akej sa nachádzal Saul. Dávid nemal človeka, na ktorého by sa mohol obrátiť. Saul mal aspoň trasúcu sa armádu a rodinu, a jeho vlastní sa nechystali na to, aby ho ukameňovali.

Väčšina kresťanov sa niekedy v živote dostane situácie, že sa cítia osamotení. Som presvedčený, že Boh dovoľuje, aby sa to dialo. On to nespôsobuje, pretože nie je pôvodcom ničoho zlého. No nebude do takejto situácie zasahovať, pretože aj v takýchto neľahkých časoch má svoje zámery. Dávid to mohol vzdať, mohol začať prenasledovať nepriateľa, či nájsť iný spôsob, ako uchlácholiť svojich mužov. No pozri sa, čo namiesto toho urobil:

Ale Dávid našiel posilu v Hospodinovi, svojom Bohu. Vtedy Dávid povedal kňazovi Ebjatárovi, synovi Achímelechovmu: Prines mi efód. A Ebiatár priniesol efód k Dávidovi. A Dávid sa dopytoval Hospodina: Mám túto hordu prenasledovať? Dohoním je? I riekol Hospodin: Prenasleduj, lebo iste ju dohoniš, a ich vyslobodíš (1Sam 30,6-8).

Dokonca aj pod obrovským tlakom Dávid neurobil nič skôr, než prijal radu od Pána. Posilnil sa tým, že sa obrátil na Boha. Pripomenul si jeho vernosť a zmluvu. Potom sa spytoval, čo má robiť. Boh povedal: „Prenasleduj!“

A Dávid prenasledoval. „*Tak oslobodil Dávid všetko, čo pobrali Amalékovci, a vyslobodil aj obe svoje ženy. A nechýbal im nikto, ani malý, ani veľký, ani synovia ani dcéry, a nič z koristi ani z toho, čo im boli pobrali. Všetko to priviedol Dávid späť.*“ (1Sam 30,18-19).

Čo sa predtým zdalo beznádejné, sa obrátilo na veľké víťazstvo! Pre nášho Boha nič nie je príliš zložitá. Dávid mal väčšiu bázeň pred Hospodinom, než pred svojimi mužmi. Jedine toto mu dalo dôveru obrátiť sa najprv na Boha. Toto Dávidovo konanie v čase tlaku sa podstatne líši od toho, ako pod tlakom reagoval Saul.

Dávid *konal podľa Božej vôle*, zatiaľ čo Saul *reagoval podľa inštinktu a vlastnej úvahy*. Dávid nezareagoval, ale v pokoji konal, pretože vedel, čo mu hovorí Boh. Keď máme myseľ Kristovu, sme vybavení odvahou konať, a nie reagovať.

Možno si povieť: Čože bolo tým, keď im Boh jasne oznámil (prostredníctvom proroka, resp. kňaza), čo majú robiť. Ale čo my? Ako sa môžeme dozvedieť Božiu vôľu, ktorá sa niekedy môže tak diametrálne líšiť od toho, čo nám káže inštinkt, alebo o čom nás presviedča vlastný rozum, poprípade čo nám radia ľudia, ktorí to „s nami myslia dobre“? Kto nám oznámi Božiu vôľu, Jeho zámer, keď nemáme prorokov, ani kňazov, ktorí priamo komunikujú s Bohom. Máme síce Božie slovo, ale nie vždy v ňom nájdeme priame usmernenie pre našu konkrétnu situáciu, alebo nejaký príbeh, podobný tomu nášmu – biblický príbeh, v ktorom konanie Bohom vedených ľudí by nám mohlo poslúžiť ako vzor...

Ale ja napriek tomu tvrdím: aj my máme možnosť poznať Božiu vôľu, jeho „usmernenie“! Človek, v ktorom prebýva Boží duch (Božie dieťa, „človek podľa srdca Božieho“) dokáže komunikovať s Bohom, a to nielen jednostranne – tým, že sa v modlitbách obracia na svojho nebeského Otca; ale dokáže vnímať aj Božiu odpoveď.

Boh hovorí so svojim ľuďom prostredníctvom rôznych *zjavení*: aj Jeho stvorenie je istým druhom Božieho zjavenia, aj Jeho Písmo (Biblia) je zjavením (Boh prostredníctvom prorokov a Svojho Syna oznámil – zjavil svojmu ľudu dôležité veci, ktoré boli Ním poverenými ľuďmi zapísané a ktoré majú všeobecný charakter a trvalú platnosť). Ale okrem toho nebeský Otec komunikuje s každým svojim dieťaťom (s tým, koho prijal za svojho syna, dcéru)⁵ *aj osobne*. A aj táto „osobná“ Božia zvesť má charakter *zjavenia* – ide o istým spôsobom „zašifrovanú“ správu. Práve preto jej nerozumie každý, ale iba ten, ktorému otvorí oči a uši Duch svätý. Niekedy nám zjaví zvláštne veci, ktoré môžeme smelo nazvať zázrakmi, inokedy sú to „iba bežné, náhodné“ udalosti, ktoré však obyčajne nasledujú po sebe v krátkych intervaloch a medzi ktorými býva istý (možno nie každému zjavný) vzťah; preto ich možno niekto označí ako „podivné náhody“ (poprípade „zvláštne zhody okolností“).

No my by sme mali vedieť, že Boh svoje deti miluje, nenecháva ich bez pomoci, zasahuje do ich života, vedie ich (svojím Duchom); preto v živote veriaceho člo-

⁵ Každý človek je Božím stvorením, ale nie každý je Jeho dieťaťom. V Písme máme presne uvedené, kedy, ako a koho Boh prijíma (adoptuje) za svojho syna, dcéru (J 1,12; R8,14-16; G 3,26).

veka – Božieho dieťaťa, v ktorom prebýva Duch svätý, žiadne „náhody neexistujú“, všetko čo sa s ním a okolo neho deje, má istý zmysel. Treba to iba vedieť „dešifrovať“, nájsť v „náhodách“ posolstvo, smer, cestu, ktorú nám Boh ukazuje – Jeho vôľu, poprípade poverenie nejakou úlohou...

Ďalším spôsobom ako nebeský Otec oznamuje svojim deťom Božie zámery, vôľu, je ten, že k nim posielal svojich poslov (v Biblii sú často označovaní ako „anjeli“).

Grécky výraz *angelos* neznamena nič iné ako *posol*.⁶ Boží poslovia nemajú husie krídla (ako postavičky „anjelikov“ v rozprávkach), sú to často vzhľadom celkom „obyčajní“ ľudia, ale ľudia Bohom obdarení a poverení (pozri napr. *1M, kap. 18 a 19*), ktorí prinášajú nejakú konkrétnu zvesť, posolstvo. Ale pozor, aj Satan má svojich poslov, ktorí môžu človeka zvädzať k zlému. Ako rozpoznať jedných od druhých? Tak, že posolstvo Božích poslov človeka privádza k Bohu, zatiaľ čo posolstvo satanových „anjelov“ (démonov) odvádza od Boha, a navyše ich posolstvo nie je v zhode s Božím slovom.

Aby sme teda vedeli nielen porozumieť Božiemu posolstvu, ale dokonca poznať Božieho posla, musíme vedieť o čom sa píše v Božom slove (inými slovami: vyžaduje si to dobré orientovanie sa v Biblii).

Na záver zhrniem v krátkosti hlavné zásady správneho rozhodovanie sa:

Pri rozhodovaní sa neunáhlime! Najmä vo veciach, ktoré môžu zásadne ovplyvniť celý náš život alebo život iných ľudí. Buďme trpezliví ako kráľ Dávid, počkajme si na Božie znamenia, a ak nám niekto radí, rozoznávajme, či nám to radí iba človek (niekedy s dobrým, inokedy so zlým úmyslom), alebo ide o posolstvo prinesené nám Božím poslom (ale dajme pozor, lebo občas môže ísť aj o zvädzenie Satanom a jeho démonmi!).

Pred rozhodnutím vždy konfrontujme svoje zámery s Božím slovom. A nezabúdajme najmä na tieto veľmi dôležité zásady: keď sa nariadenia alebo rady ľudí nezhodujú s tým, k čomu nás vedie náš nebeský Otec, pamätajme, že „*Boha treba viac poslúchať ako ľudí!*“ (*Sk 5,29*). „*Blahoslavený človek, ktorý nechodí podľa rady bezbožníkov, ...ale v zákone Hospodinovom má záľubu.*“ (*Ž 1,1-2*).

Spracoval MBB

..... h

⁶ Ak by prekladatelia boli dôslední, v Biblii by sme nemali slová *anjel*, *anjeli*, ale *posol*, *poslovia* (event. *Boží posol*, *Boží poslovia*).

Upozornenie:

z webovej stránky

www.knihy-benjan.sk

z ktorej pochádza tento článok,
si môžete bezplatne stiahnuť hociktorý
z **viac než 150 dokumentov** (článkov v PDF
alebo prezentácií v PPS formáte).

Okrem toho tam nájdete **ponuku kníh**
so zaujímavou **náučnou tematikou:**

kultúra a umenie (napr. trendy vývoja kultúry Západu, európske maliarstvo od renesancie po modernu, L. N. Tolstoj ako ho možno nepoznáte...)

prírodné vedy (hlavne biológia: napr. život z rôznych pohľadov, niečo z antropológie, o problémoch evolučnej teórie s inteligentným designom a inými novými vedeckými faktami atď.)

zdravie (napr. o problémoch a chybách lekárov i pacientov pri liečení chorôb a o tom ako im čeliť, o starnutí a starobe)

filozofia a teológia (napr. teoretické i veľmi praktické otázky súvisiace s vierou, o pôvode dogiem a problémoch s nimi, ale i o závažných problémoch a sporoch teológov)

Tieto knihy s dostupnou cenou (a navyše s možnosťou zliav)
nenájdete v bežných, ale iba v niektorých špičkových kníhkupectvách alebo priamo u nakladateľa, t.j. na vyše uvedenom URL („webovej adrese“)